

prijevodi magnetofonskih zapisa koje su sastavljači snimali od 1980. do 1982. godine; neki su prozni tekstovi reproducirani prema konceptima zapisa istraživača Kamenskog, čiji je rad prekinula smrt, a neki originali uzeti su iz prijašnjih publikacija. Sve tekstove preveli su sastavljači knjige. Poslije uvoda (na 25 stranica) iznijeti su mnogi dragocjeni podaci o pričama i pjesmama; o tome tko ih je zapisao, kada, tko su kazivači, gdje su objavljivane, podaci o varijantama, likovima, vezama s ruskim folklorom, rasprostranjenosti motiva, o korištenju ili unošenju motiva u djela ruskih književnika i slično.

Na kraju je navedena literatura (45 bibliografskih jedinica) i 25 notnih zapisa koje je dešifrirao E.S. Kustovski.

ANTE NAZOR

Erotske narodne pjesme, Skupio i priredio Zdravko Krstanović, vlastito izdanje, Split 1984, 123 str.

U nakladi od deset tisuća primjера-ka pojavila se ova mala knjižica koja sadrži devedeset i pet pjesama. Poslužio se priređivač, kako sam kaže, "već prihvaćenom sintagmom" *erotske narodne pjesme*, mada smatra "da bi o terminološkim i drugim pitanjima što ih ona (sintagma, op.T.P-P) otvara valjalo analitički raspravljati" (str.111). Za analitičku raspravu nije bilo potrebno da se u ovoj knjizi listaju stranice. Knjiga želi doseći "antologijske poetske visine" (str.112), kako kaže priređivač, i kročiti u zabranjene vode u kojima već nekoliko godina posve uspješno plivaju knjige *Crven ban* (Beograd 1979), *Kudilja i vreteno* (Zagreb 1980) i *Klinček lesnikov* (Ljubljana 1981).

U popratnom slovu na kraju knjige Z. Krstanović govori i o svom uređivačkom postupku: uvrstio je u knjigu tekstove iz raznih krajeva, ponajviše iz Dalmacije, tekstove nije dotjerivao i iz obimne građe koju je skupljao od 1973. do 1984. godine nastojao je izabrati "ponajbolja ostvarenja u kojima je imaginacija narodnog pjevača najdjelotvornija" (str.112). Z. Krstanović ponešto i pretjeruje preneglašavajući slobodu i razigranost naroda prema pa-

trijarhalnom sramu, prema čuvarima "institucija i ideologiziranog jezika". Pretjerano je tvrditi da se usmena erotska poezija ostvaruje u "hiljadama pjesama" jer, čini se da i ova knjižica govori kako priređivač u desetgodišnjem sakupljačkom radu usmene poezije nije mogao izdvojiti veći broj (od ovog koji je u knjizi) erotskih pjesama koje bi zadovoljile visoke zahtjeve poetskog, a poneka i od uvrštenih pjesama u izboru nekog drugog priređivača vjerojatno se ne bi našla.

Usmene erotske pjesme su sastavni dio cjelokupnog usmenog pjesništva i upravo zato, unutar tog sistema, one su trajale, mijenjale se, postajale ponekad sasvim vulgarne, ili se uobličavale u vrhunska poetska ostvarenja. Krstanovićev je izbor hvale vrijedan jer pokazuje da ta poezija traje i danas (kao što smo već naglasili to su sve njegovi vlastiti zapisi i zapisi njegovih prijatelja i poznanika), te da u svojim najboljim dosezima, bez obzira na to što svojim sadržajem i mogućim kontekstom svjedoči o težnji da se prilagodi aktualnom, postaje vrijedna poezija. Humor, ironija, groteska, hiperbola pretvaraju spolovila u konja, svrdlo, zmiju, crkvicu, zvono, ružu, "spuža" - bore se oni i plaču u tim pjesmama, uostalom kao i u životu. Premda se nećemo složiti sa Z. Krstanovićem da "svemu što ga okružuje narodni pjevač daje oblik falusa i vagine" (str.112), složiti ćemo se da "ljekovita, oslobađajuća vedrina struji u stihovima ove zbirke" (str.112).

TANJA PERIĆ-POLONIJO

Divna Zečević, Književnost na svakom koraku, Studije i članci, Mala teorijska biblioteka 20, Izdavački centar "Revija", Radničko sveučilište "Božidar Maslarić", Osijek 1986, 268 str.

Autorica je ove knjige jedan od rijetkih naših stručnjaka koji su glavčinu svojih istraživanja posvetili fenomenu pučke književnosti. Pučka književnost pak - usprkos naporima ove autorice i drugih istraživača, osobito Maje Bošković-Stulli - još nije dovoljno uočena kao književno-historijski i književno-teo-